

# Witte Nr.3 Stok

Driemaandelijks tijdschrift  
Juli - augustus - september 2024



Afgiftekantoor: Brussel X  
Erkenningsnummer: P008624

Engelandstraat 57  
1060 Brussel



**brailleliga**<sup>vzw</sup>  
een andere kijk op het leven

# Bij Veolia zetten we ons elke dag in voor de ecologische transitie.

Op de Belgische markt is **Veolia** de enige speler die op alle drie de gebieden aanwezig is.



## »»» Energie

Energie-efficiëntie, beheer van verwarmings- en koelingsnetwerken en productie van hernieuwbare energie.



## ♻️ Afval

Beheer van vloeibaar en vast niet-gevaarlijk en gevaarlijk afval. Onze expertise bestrijkt de hele levenscyclus van afval, van inzameling tot recycling, en leidt tot de uiteindelijke terugwinning van secundaire grondstoffen en energie.



## ≡ Water

Beheer van de gehele watercyclus, van de distributie van drinkwater tot de verzameling, behandeling en recycling van afvalwater.



MEER DAN 100 KOORLEDEN VOOR EEN MAGISCH CONCERT  
ZATERDAG 7 DECEMBER OM 20.00 UUR

BASILIEK VAN KOEKELBERG



# GOSPEL FOR Life

TRIBUTE TO  
WHITNEY HOUSTON  
MET DIDIER LIKENG  
& NOEMIEKB

EEN CONCERT TEN VOORDELE VAN DE  
BRAILLELIGA VZW

INFO&TICKETS

[WWW.070.BE](http://WWW.070.BE)



# SAMEN NAAR EEN INCLUSIEVE ARBEIDSMARKT!

---

Duizenden gekwalificeerde personen vormen een aanzienlijk arbeidspotentieel, maar worden tegengehouden door een onaangepaste werkomgeving, onbegrip en een gebrek aan wil of middelen om er iets aan te veranderen. Quota worden niet gehaald, aan solliciteren lijken ze te beginnen met een achterstand en al te vaak krijgen ze het deksel op de neus omwille van hun visuele handicap... Blijven we er als maatschappij dan voor kiezen om blinde en slechtziende personen te laten verkommeren in inactiviteit? Of geven we hen de kans om zichzelf te ontplooien, voldoening te halen uit hun professionele activiteiten en deel uit te maken van de actieve samenleving?

Mits wat motivatie, een open blik en de nodige aanpassingen en technische hulpmiddelen ligt een toegankelijke, inclusieve werkplek namelijk voor het grijpen. Talloze voorbeelden tonen dat het mogelijk is! Met haar nieuwe campagne wil de Brailleliga die succesverhalen tonen en sensibiliseren door de hand te reiken naar de politiek, werkgevers en organisaties om samen te streven naar een inclusieve maatschappij waar iedereen een gelijke kans krijgt om bij te dragen.

## Dossier: Werk ..... 4

- Werk, een grote uitdaging
- Werken is een recht
- Onze expertise

## Portret ..... 18

- Maak kennis met onze ambassadeurs

## Gezondheid ..... 20

- Leven met doofblindheid
- De impact van financiële steun (4)

## Technologie ..... 25

- Welkom op BrailleTech 2024!

## Jouw rechten ..... 26

- Nieuws van de Sociale dienst
- Stemmen (in braille)!

## Dagelijks leven ..... 30

- Aangepaste EHBO-opleiding
- Nieuws van de BrailleShop

## Vrije tijd ..... 34

- Nieuws van de Spelothek

## Dankjewel ..... 35

- Smart seniors
- Eindejaarswensen: zeg het met onze wenskaarten!
- Bedankt (20 KM)



## WERK, EEN GROTE UITDAGING

**Van 7 tot 18 oktober lanceert de Brailleliga een nieuwe campagne over tewerkstelling van blinde en slechtziende personen. De campagne kan je ontdekken op sociale media en herinnert ons aan het belang van werk voor personen met een handicap.**

In maart onthulde de Brailleliga de resultaten van haar enquête over het sociale leven van blinde en slechtziende personen. Één cijfer trok onze aandacht: 13. Respondenten die aan het werk zijn, gaven aan te kunnen rekenen op gemiddeld 13 collega's, tegenover 9 familieleden en 8 vrienden. Werken is dus een drijvende kracht voor sociale cohesie en inclusie. Voor Cien Jacobs, diensthoofd van Werk+ bij de Brailleliga, biedt werk niet alleen economische vooruitgang. "Het bevordert ook sociale integratie en persoonlijke ontwikkeling. Het stelt personen met een handicap in staat om een sociaal netwerk op te bouwen en hun actieve deelname aan de maatschappij te garanderen. De trend van de afgelopen jaren

suggereert dat de waarde die aan werk wordt gehecht afneemt. We kunnen echter vaststellen dat werk voor personen met een handicap een essentieel onderdeel blijft van hun sociale leven en persoonlijke ontplooiing."

### **Een te laag percentage**

Toch blijft het aantal tewerkgestelde personen met een handicap erg laag. In haar 'Onderzoek naar werkgelegenheid van personen met een handicap in België' (mei 2024) vertelt de Koning Boudewijnstichting ons dat de tewerkstellingsgraad in België net boven de 40 % ligt, tegenover meer dan 50 % in Zweden, Luxemburg en Finland. Cien: "Dit valt onder andere te verklaren door het feit

dat een inkomensvervangende tegemoetkoming in sommige situaties vrij dicht aanleunt tegen het loon dat men kan verdienen. Een startersloon welteverstaan. Het komt ook vaker voor dat personen omwille van hun visuele handicap niet hun gewenste diploma behaalden of hun volle potentieel niet kunnen aantonen met dat diploma. Onze taal niet voldoende beheersen, of het risico lopen die job weer kwijt te spelen, weerhoudt mensen er soms van aan het werk te durven gaan. Dit zijn allemaal factoren die we meenemen in onze begeleiding.”

Frédéric is 47 en zijn dagen zijn goedgevuld: hij is radiopresentator en IT-trainer... op vrijwillige basis. Omdat zijn vaardigheden niet officieel erkend worden, komt hij niet op de radar van recruiters. Blind en slechthorend vanaf zijn geboorte, heeft hij een hoorimplantaat en een geleidehond. Hij werd opgeleid aan het IRSA (Koninklijk Instituut voor blinde en dove personen in Ukkel) en ging vervolgens aan de slag bij een VZW waar hij personen met een handicap hielp om computers te gebruiken. “Dat was in 1998, in de begindagen van het internet, en ik besepte al snel dat dit dé baan voor mij was - lesgeven is mijn ding. Helaas stopte het bedrijf na

10 jaar en hier ben ik dan, een veertiger, op zoek naar werk.” Zonder diploma kan Frédéric geen lesgeven. “Ik heb geprobeerd het juiste diploma te halen, maar ik had gezondheidsproblemen, toen was er corona en uiteindelijk heb ik het opgegeven. Ik zocht werk, maar zonder diploma bleven alle deuren gesloten.”

### **Discriminatie**

Een ander obstakel is de terughoudendheid van werkgevers. In 2023 registreerde het Interfederaal Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racisme- en Discriminatiebestrijding (Unia) meer dan 6000 meldingen van personen met een handicap, wat neerkomt op ongeveer een kwart van de gevallen. Werkgelegenheid was goed voor 35 % van de geopende zaken.

Volgens het onderzoek van de Koning Boudewijnstichting was 65 % van de respondenten ervan overtuigd dat een meer gekwalificeerde persoon met een handicap zou worden geëlimineerd ten voordele van een valide persoon. 24 % vermeldde zijn of haar handicap niet bij het solliciteren. Cien Jacobs: “We begrijpen best waarom het vermelden van je

handicap een dubbel gevoel geeft. Maar het verbergen ervan maakt het nog veel moeilijker. Een werkgever voelt zich vaak verrast en kan hier soms niet gediend mee zijn. De moed en strategie om je handicap toch te vermelden, is voor onze jobcoaches een belangrijk onderdeel van het acceptatieproces. We beschouwen het als een prioriteit en een van de grootste stappen op de weg naar zelfstandigheid.”

Maar het is heel goed mogelijk om de behoeften van werkgevers en die van werknemers met een handicap samen te brengen! “Dit hangt af van open communicatie, de juiste training, specifieke aanpassingen en voortdurende ondersteuning. Door werkgevers te sensibiliseren, de nodige aanpassingen te vergemakkelijken en een inclusieve cultuur te bevorderen, is het mogelijk om werkomgevingen te creëren waarin iedereen zich kan ontplooiën en een volwaardige bijdrage kan leveren. Gebruik maken van bestaande ondersteuning op maat en het actief bevorderen van diversiteit zijn belangrijke stappen om dit doel te bereiken. Duurzame werkgelegenheid kan je niet improviseren en daarom is het zo belangrijk dat beide partijen ondersteund worden door gespecialiseerde diensten,” besluit Cien.

Voor deze campagne koos de Brailleliga ervoor om samen te werken met andere VZW's die actief zijn op het gebied van werkgelegenheid voor personen met een handicap. Het leek ons vanzelfsprekend om ons te richten op een andere zintuiglijke handicap: doofheid. Personen met visuele en auditieve handicap hebben veel gemeenschappelijk. Info-Sourds de Bruxelles stemde ermee in om deze campagne samen met ons te voeren. Aarzel niet om het met anderen te delen! Samen naar meer inclusie.

Deze campagne werd gerealiseerd met de steun van:

- Fondsen beheerd door de Koning Boudewijnstichting: Schailleé – Deceuninck, Simonne et Jacques, Van Loock – Van Pottelsberghe, De Beule – De Coster.
- Stichting TotalEnergies.

Gelijke kansen en de strijd tegen alle vormen van discriminatie zijn de richtinggevende principes van haar HR- en wervingsbeleid. Door deze campagne te steunen, zet TotalEnergies zich in voor de tewerkstelling en integratie van personen met een handicap.





**Volgens onze enquête over het sociale leven, werkt 21 % van onze respondenten. 72 % van deze actieven is bediende, 14 % is management of oefent een vrij beroep uit, 12 % is arbeider en 2 % nog iets anders. Tijd om te ontdekken waar ze mee bezig zijn!**

### **De overheid**

Al meer dan 20 jaar moet de overheid voldoen aan quota voor medewerkers met een handicap. In de federale overheidsdienst is dit quotum bijvoorbeeld vastgesteld op 3 %, terwijl het 1,09 % was in 2022 en 1,40 % in 2023. Waarom zijn we er nog niet? Volgens Cien Jacobs, diensthoofd van Werk+ bij de Brailleliga,

“legt de overheid voorwaarden en een toelatingsexamen op die ontmoedigend, of niet voldoende toegankelijk kunnen zijn.”

Oljan Mapreni is slechtziend sinds zijn geboorte, studeerde rechten aan de ULB en is inclusiecoördinator bij de FOD Sociale Zekerheid. “In België zijn er geen sancties als de quota niet worden gehaald. Je moet het goede voorbeeld geven. We moeten bewijzen dat het mogelijk is en als dat gelukt is, kunnen we de privésector vragen hetzelfde te doen. Met de juiste steun is het mogelijk”. Oljan Mapreni is verantwoordelijk voor het verbeteren van de aanwerving van personen met een handicap in de publieke sector. “Ik interview kandidaten met een handicap die bij de overheid willen gaan werken. Tijdens deze gesprekken vertellen ze me bijna allemaal dat ze bereid zijn om meer te doen dan wat van hen wordt gevraagd of om verder te gaan dan hun mogelijkheden. En we zien dat ze dat ook doen als ze eenmaal zijn aangenomen. Personen met een handicap hebben de neiging te denken dat ze iets te bewijzen hebben. Soms zelfs zo erg dat ze na een lange dag werken geen energie meer hebben om andere sociale banden aan te knopen.”

Olivier is net begonnen bij de Federale Overheidsdienst als administratief medewerker. Daarvoor werkte hij in de statistische programmering voor een privébedrijf. Midden de dertig werd de ziekte van Stargardt bij hem vastgesteld. Hij gaf zijn baan op en begon te rouwen om het verlies van zijn zicht en zijn leven daarvoor. Olivier wilde werken. Hij slaagde voor de wervingstest van Selor en kon kiezen op welke afdeling hij wilde werken. "Helaas werd ik niet goed begeleid. Mijn handicap gaf me het recht om mijn departement te kiezen, maar ik werd niet gewaarschuwd voor de moeilijkheden die specifiek waren voor deze departementen. Toen ik aankwam wist niemand dat ik een visuele handicap heb, er was niets voorzien." Na drie moeilijke maanden, zowel voor Olivier als voor zijn werkgever, kwam er een expert van de Brailleliga langs. "Hij maakte een lijst en legde uit wat aangepast zou moeten worden: de verlichting, de plaatsing van mijn bureau, mijn noden op het gebied van apparatuur, enzovoort. Het feit dat iemand van de Brailleliga het deed, maakte mijn verzoek legitiem. Ik vraag gewoon wat begrip, net omdat het gewoon niet zo gemakkelijk is. Personen met een handicap

aannemen is goed, maar je moet ze vooral in staat stellen om in goede omstandigheden te werken. Dat kan ik doen indien mijn werkomgeving wordt aangepast. Anders ontstaat er een structureel onrecht. Er zijn nog steeds dingen die verbeterd moeten worden, maar ik ben blij dat ik mijn carrière een andere wending heb kunnen geven en weer aan het werk ben gegaan."

### **De privé**

In tegenstelling tot de publieke sector is de privésector niet verplicht om personen met een handicap aan te werven. Het is echter in het belang van grote en kleine bedrijven om dit wel te doen.

Volgens een onderzoek van Acerta heeft 0,27 % van de werknemers in de privésector een fysieke of mentale handicap, wat neerkomt op een stijging van bijna 15 % tussen 2022 en 2023. "Om de strijd om talent te winnen, zetten bedrijven steeds meer in op diversiteit. Ze kunnen het zich niet langer veroorloven om onbenut talent aan de zijlijn te laten staan", aldus de HR-specialist.

Djamel rondde de basisopleiding af bij het Franstalige Centre de Formation Professionnelle van de



Brailleliga. Hij werd gevolgd door een jobcoach en kreeg in 2022 een omscholingsovereenkomst bij de Brusselse supermarkt Rob. Daarna tekende hij een contract voor bepaalde tijd en laatst in juni een vast contract. "Ik werk op de afdeling bakkerij-patisserie, ik etiketteer en vul de rekken. Vroeger werkte ik in de horeca, maar door problemen met mijn zicht kon ik niet verder. Op dat moment dacht ik dat ik nooit meer zou kunnen werken. De Brailleliga heeft me niet alleen nieuwe hoop gegeven en me geholpen om een nieuw carrièrepad te vinden, maar heeft me ook in staat gesteld om geweldige mensen te ontmoeten. Ik ben heel dankbaar."



Mickaël is 46 jaar en is verantwoordelijk voor de klantenservice in een meubelwinkel. Daarvoor had hij de leiding over een dierenwinkel. Toen hij op 33-jarige leeftijd de diagnose van de ziekte van Stargardt kreeg, besloot hij het roer om te gooien en zijn dagelijks leven aan te passen. "Na 2 of 3 jaar zonder werk te hebben gezeten, heb ik een opleiding gevolgd. Ik stelde mezelf 1000 vragen. Waar zijn wij goed voor in een wereld die aan 100 per uur draait? Wat voor voorbeeld geef ik mijn kinderen? Zal ik ooit nog een job vinden? Werken geeft je een gevoel van bestaan en geeft je toegang tot sociaal contact. Na mijn opleiding zocht ik een job in mijn regio, zodat ik tijd met mijn kinderen kon doorbrengen en niet te veel tijd hoefde te verliezen in het openbaar vervoer. Om mijn verminderde zicht te compenseren, gebruik ik een beeldschermloep en vergrotingssoftware. De relatie met mijn collega's is erg goed. Ik ben volledig geïntegreerd in het team."

### **En wat met zelfstandigen?**

Ambtenaar of medewerker zijn is niet de enige optie. Blinde of slechtziende personen kunnen ook freelancer worden. In 2023 ondersteunde de Brailleliga 5 mensen die zich als zelfstandige vestigden. Het zijn zelfstandige tolken, psychiaters,

osteopaten, architecten en ergotherapeuten. Pauline Berteau, jobcoach, zegt: "We ondervinden heel weinig problemen bij deze mensen. De cliënten zijn vrij zelfstandig in hun aanpak en wij bieden vooral ondersteuning door naar hen te luisteren en hun te helpen om hun plannen uit te voeren. We wijzen ze ook op mogelijke hulp, zoals de hulp die beschikbaar is bij agentschappen als VAPH. In het geval van de vrouw die als tolk bij de Europese Commissie begon, was de grootste moeilijkheid de toegang tot de specifieke tests en examenvoorbereidingsboeken, die niet in braille beschikbaar waren. De transcriptie moest dus vrij snel gebeuren."

Cédric is 43 jaar en heeft een aangeboren visuele handicap. Hij is net begonnen als zelfstandig masseur. Hij is oorspronkelijk gediplomeerd als gespecialiseerd psycho-educatief hulpverlener, maar "ondanks mijn positieve stages was de realiteit tijdens sollicitatiegesprekken anders. Ik kreeg kritiek omdat ik geen rijbewijs had en niet ver genoeg kon zien om toezicht te houden op de speelplaats. Dus gaf ik het al snel op. In 2020, na een depressie die verband hield met ernstig zichtverlies, ging ik in therapie en

werkte ik aan mezelf, aan wie ik was, wat ik wilde en waar ik naartoe wilde." Cédric gaf het idee op om opvoeder te worden en besloot zijn eigen project te starten. Hij volgde verschillende cursussen in massagetherapie en management en werd zelfstandig masseur in een praktijk. "Wat me hielp om de sprong te wagen, was dat de politiek een decreet aannam waardoor personen met een handicap die zelfstandige willen worden aanvullend kunnen genieten van verminderde bijdragen gekoppeld aan het zelfstandigenstatuut. Het geeft me financiële zekerheid en is een grote stap voorwaarts in het aanmoedigen van mensen met een handicap om de arbeidsmarkt te betreden en/of een eigen bedrijf te beginnen." Vandaag geeft Cédric massages in zijn praktijk "Le temple d'ose" in Andenne.



In mei opende Cédric zijn eigen massagepraktijk

“Mijn slechtheid is niet echt een obstakel, behalve misschien op het vlak van communicatie: een eigen bedrijf hebben, vereist dat je een plan opstelt met visuele hulpmiddelen en video's. Ik heb ervoor gekozen om openlijk over mijn handicap te praten,

met een vleugje humor: omdat ik een visuele handicap heb, kunnen mijn klanten naakt zijn in alle betekenissen van het woord, veel zal ik toch niet kunnen zien! Ik hoop het publiek ervan bewust te maken dat ondanks tegenslagen iedereen kan slagen.”

Eline (26) en Jean (55) zijn beiden jurist van opleiding en werken bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen. Ondanks haar evoluerende retinitis pigmentosa en kokerzicht doorploegt Eline als attaché juridische geschillen de dossiers en schrijft ze arresten uit. Ze is een soort rechterhand van de rechter, zeg maar. Jean heeft vlekken op de macula en ziet 1/10 met het linkeroog en 1/20 met het rechter. Hij begon als advocaat en schakelde in 2002 over naar de overheid met onderzoek en houdt zich nu al enkele jaren bezig met communicatie en werkt op het secretariaat van de Eerste Voorzitter.

### **Ligt een job bij de overheid personen met een visuele handicap beter?**

**E:** De lange uren als advocaat en het voortdurend luisteren naar een stem vraagt veel van je, dus ben ik bewust op zoek gegaan naar een 'nine to five' job, waar flexibel

werk, 4/5e en thuiswerk mogelijk is. Bij de sollicitatietesten kon je ook makkelijk 'redelijke aanpassingen' vragen, terwijl je in de privé dan meteen je handicap volledig mag gaan uitleggen om te rechtvaardigen dat je extra tijd nodig hebt voor een assessment.

**J:** Ik ben blij dat ik hier ben kunnen evolueren naar een functie waar ik niet de hele dag aan schriftelijke zaken gebonden ben, wat belastend is voor de ogen. Ik voel vrijheid om mijn projecten te organiseren en er is ruimte om je tijd zelf in te delen. Zo heb ik wel al eens meegedaan aan activiteiten van de Brailleliga overdag, zoals de kookcursus.

### **Welke hulpmiddelen gebruiken jullie?**

**J:** Ik kom mijn dagelijkse werkdag door zonder al te grote hulpmiddelen. Ik heb een leesbril, groot scherm en gebruik vergroting en de toegankelijkheidsmodaliteiten die Windows te bieden heeft (grote karakters, contrasten...).

En mijn kijkertje natuurlijk, dat is mijn derde oog.



**E:** Vergroting is voor mij te vermoeiend, dus dat gebruik ik enkel om te oriënteren op mijn scherm dat aan een beugel hangt zodat ik het dicht bij mijn gezicht kan draaien. Ik werk hoofdzakelijk met spraak die alle teksten voorleest. Mijn brailleleesregel gebruik ik soms als ik spelling wil nakijken. De papieren dossiers en handgeschreven nota's kan ik niet lezen, dus dat is wat behelpen met inscannen of hulp van een collega inroepen. Dat is soms wel vervelend omdat je hen moet storen, maar ze zijn allemaal wel begripvol en helpen graag. Gelukkig is er sinds kort ook een digitaal dossier, al moeten we met de IT nog even bekijken hoe dat goed toegankelijk wordt met mijn spraaksoftware. Eens alles op zijn plaats is en werkt, kan ik redelijk vlot en efficiënt schrijven. Mijn verantwoordelijke heeft ook een

zeer open houding ten opzichte van specifieke noden voor de visuele handicap. Zo heeft hij er laatst mee voor gezorgd dat er braillelabels op de vuilbakken werden geplaatst.

### **Welke obstakels ondervinden jullie?**

**E:** Mobiliteit. Door de hervorming van De Lijn is mijn bus afgeschaft, en het flexvervoer blijkt onbetrouwbaar voor woon-werkverkeer. Ik heb het twee keer getest en beide keren kwam het vervoer een uur later dan gepland. Bovendien is de Hoppin-app voor het reserveren van de belbus niet toegankelijk. Nu moet ik dus improviseren: mijn man brengt me naar het station. Ik kan wel te voet gaan, maar dat is extra vermoeiend. We hebben ons huis gekocht in de veronderstelling dat er een bushalte in de buurt was (zucht). Als het echt niet anders kan, neem ik een taxi, maar dat is natuurlijk geen duurzame oplossing. Het station in Lier is ook moeilijk toegankelijk, er zijn bijvoorbeeld geen noppentegels. Ik ken mijn pendeltraject wel, maar als er iets misgaat, zoals een spoorverandering, maakt dat de dag extra zwaar. Maar goed, niet werken en de hele dag thuiszitten zou ik ook niet kunnen. Dan isoleer je jezelf, want al je vrienden zijn wel aan het werk.

**J:** Wij kiezen ook onze leefwereld in functie van het openbaar vervoer, daarom woon ik in een stad als Brussel waar ik makkelijk de tram neem. Al moeten we hier soms wel rond de deelsteps cirkelen. Wat bij mij vaak speelt: ik lijk heel sociaal, maar anderen kijken soms vreemd op als ik hen niet herken of reageer. Mensen vergeten vaak dat je iets niet goed ziet, en daar moet je hen wel vaak aan herinneren. Het is ook niet evident om dat altijd te zeggen.

**E:** Ik merk wel dat als er extra taken zijn, of iets overgenomen moet worden... collega's daarvoor niet snel naar mij zullen komen. Misschien omdat ze denken dat het niet werkbaar zal zijn voor mij, of uit praktische overwegingen... Maar misschien moet ik dan zelf meer zeggen dat ik die taken ook wel wil doen.

**J:** Ja, dat is op elke leeftijd belangrijk: we moeten onszelf echt vaak bekrachtigen, onze plan trekken en uitspreken wat nodig is. En voor mezelf hanteer ik als levensfilosofie: het komt wel goed. Je moet durven vragen stellen en een beetje vertrouwen hebben in de mensen, want soms heb je geen keuze.

### **Hulp de ondersteuning van de Brailleliga?**

**E:** Ja. Je merkt dat je echt meer

gedaan krijgt via een jobcoach dan alleen. Het feit dat er een aanspreekpunt is voor de werkgever liet het contact veel vlotter verlopen bij de indiensttreding en doordat zij de aanvraag voor hulpmiddelen coördineerde, waren mijn scherm, brailleleesregel, etc. allemaal aanwezig bij de opstart.



**J:** Ik ben eigenlijk als vrijwilliger begonnen bij de Brailleliga, en het is daardoor dat ik heb ontdekt dat mijn erkenning van mijn handicap niet helemaal in orde was. De Sociale dienst van de Brailleliga heeft dat toen begeleid, wat gelukkig tot de nationale erkenning van mijn handicap heeft geleid.

Hilde (48) is Beleidsondersteunend administratief medewerker bij Centrum voor Basiseducatie Antwerpen. Als twintiger verloor

ze door een netvliesbloeding het centraal zicht in haar linkeroog. Na een cataractoperatie kreeg ze extra zichtproblemen: fotofobie (moeilijk licht kunnen verdragen), fotopsie (lichtflitsen) en moeite om focus te houden. Ondanks de tegenslagen kon ze bij haar werkgever blijven in een andere functie met een aangepaste werkomgeving.

### **Welke impact had je visuele handicap?**

Ik had vroeger een heel uitdagend en gevarieerd takenpakket met veel beeldschermwerk, op meerdere schermen en in meerdere applicaties tegelijk. Een visueel inspannende job waarbij anderen ook dagelijks afhankelijk waren van mijn functioneren. Dit vroeg eigenlijk te veel van mij, maar opgeven of toegeven dat het niet lukte, viel me zwaar. Ik werkte bijna uitsluitend van thuis omdat er op het werk geen geschikte ruimte was, maar ook omdat ik heel vaak moest pauzeren. Ook mentaal was dit zwaar omdat ik erg geïsoleerd leefde en de flow van het werk en de collega's moest missen.

Daarnaast had ik erge hoofdpijnen, was vaak misselijk en doodop waardoor mijn sociaal leven zeer beperkt was. Ik voelde me overal

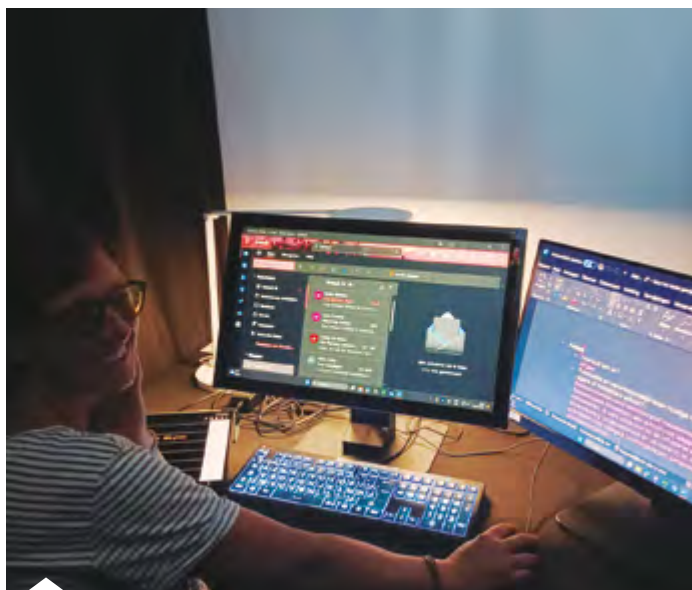
falen: thuis, op het werk, tegenover familie, vrienden en mezelf. Ik merkte ook meer en meer dat ik zaken verkeerd inschatte, fout waarnam, en werd zeer onzeker. Ik was regelmatig ziek waardoor ik nog meer stress ervaarde. Na een periode out te zijn, kostte het veel moed en energie om ervoor te zorgen dat werken terug haalbaar werd.

### **Was er begrip op het werk?**

Doordat ik hier al langer werk, kent men mij al wel een beetje. Ik heb mijn job altijd erg ter harte genomen. Men had er gelukkig alle begrip voor dat ik even de tijd nodig had om uit te zoeken hoe het verder moest. Toen ik te kennen gaf dat het niet haalbaar meer was om mijn vorige functie terug op te nemen, stonden zij open voor de zoektocht naar alternatieven. Ik kon aangeven wat wel/niet haalbaar was en ik kreeg een voorstel dat perfect past bij mijn kwaliteiten en talenten en een zeer geslaagde oplossing voor mijn werkplek. Geen evidentie, dus ben ik LIGO Antwerpen hier enorm dankbaar voor. Mijn collega's tonen veel begrip, ze vragen of het licht uit moet, of ik beter op een andere plaats zit aan het raam, of gedeelde documenten leesbaar zijn... en geven me zeker het gevoel er terug bij te horen. Ik prijs me gelukkig.

## Boden hulpmiddelen een oplossing?

Met de aangepaste glazen en montuur werd het ineens wel heel zichtbaar dat ik visuele problemen heb. Maar het comfort leverde zoveel op dat ik dit al snel geaccepteerd heb. Ik werk nu in een volledig verduisterde ruimte waardoor ik op een minder belastende manier beeldschermwerk kan doen. Verder gebruik ik 2 aangepaste brillen met medische filters, een extra grote tablet en touchscreen, daglichtlampen, klavieren met grote letters en aanpasbare achtergrondverlichting... Daardoor heb ik nu veel minder hoofdpijn en kan ik terug beter buiten komen. Ik zie mijn collega's terug en maak weer deel uit van het werkleven. En als ik goed doseer is er opnieuw energie om andere leuke dingen te doen.



Dankzij een speciale opstelling in een verduisterde ruimte kan Hilde aan de slag blijven

## Hoe hielp de begeleiding van de Brailleliga?

Op een moment dat ik de alternatieven en mogelijkheden niet zag en ten einde raad was, vond ik bij de Brailleliga bij verschillende mensen de hulp die ik nodig had om inzicht te krijgen in mijn beperking en oplossingen te vinden om het werken weer haalbaar te maken.

Cien (diensthoofd Werk+) gaf me steeds een duwtje in de rug als ik even de moed verloor. Ze begeleidde de aanvraag van hulpmiddelen en Individueel Maatwerk, ze nam contact op met mijn werkgever voor uitleg over de procedures en ondersteuning bij de nodige aanpassingen... Dorien, de psychologisch assistent, had een erg goed luisterend oor en verwees me door naar een goede creatief therapeute. Lesgever Jan heeft me leren werken met sneltoetsen en mee de toegankelijkheidsinstellingen aangepast...

Mijn leven heeft dankzij de Brailleliga zoveel gewonnen aan kwaliteit! Zowel privé als op het werk, voor mij echt dag en nacht verschil. Daarom ben ik ze enorm dankbaar!

## ONZE EXPERTISE

**De Brailleliga adviseert en helpt werkgevers blinde of slechtziende medewerkers aan te werven of aan het werk te houden. Door iedereen dezelfde kansen op de arbeidsmarkt te geven, trekt jouw bedrijf mee de kar van een inclusievere samenleving.**



### **De werkplek aanpassen**

Om zo goed mogelijk te anticiperen op eventuele logistieke of technische problemen bij iemands functie, moet een analyse van de omgeving en de werkplek worden uitgevoerd. De jobcoaches en adviseurs voor technische hulpmiddelen van de Brailleliga bezoeken de locatie en analyseren de omgeving en de werkplek. Ze optimaliseren de indeling van de ruimte, de verlichting en de technische en IT-hulpmiddelen. In nauwe samenwerking met de medewerker en de werkgever stellen ze een lijst op van redelijke aanpassingen en

technische aanpassingen waarmee iemand met een visuele handicap aangenomen kan worden of aan het werk kan blijven. Deze maatregelen zijn eenvoudiger dan je zou denken en maken het dagelijks leven van medewerkers makkelijker en aangenamer. De Brailleliga heeft veel ervaring in het aanpassen van de werkposten van blinde en slechtziende personen.

### **Financiële tegemoetkoming**

Er bestaan verschillende subsidies om personen met een handicap aan te werven en aan het werk te houden. In Vlaanderen kan je als werkgever een tussenkomst Individueel maatwerk (IMW) aanvragen. Deze bestaat uit een loonpremie (terugbetaling van een percentage loonkost, om rendementsverlies te compenseren of optimalisaties te bekostigen) en indien nodig, een begeleidingspremie. Deze premie kan je inzetten wanneer een werknemer vaak praktische hulp op de werkvloer nodig heeft. Zo kan je een collega-coach aanstellen en ruimte maken in zijn takenpakket om beschikbaar te zijn. Een externe IMW begeleider kan met deze middelen worden ingehuurd om vakexpertise aan te leren binnen het bedrijf en aan de collega-coach. De jobcoaches van Werk+ zijn erkende IMW begeleiders.



Daarnaast zijn er ook verschillende "Tegemoetkomingen voor wie een gezondheidsprobleem heeft" (zie ook: [www.vdab.be/orienteren/gezondheidsprobleem/tegemoetkomingen](http://www.vdab.be/orienteren/gezondheidsprobleem/tegemoetkomingen)). De jobcoaches van de Brailleliga geven advies over hoe extra middelen kunnen worden ingezet om de visuele handicap te compenseren en helpen je bij het aanvragen van financiële steun bij de bevoegde instanties.

### **Dit biedt de Brailleliga aan:**

#### **Voor werkzoekenden**

- Gratis, persoonlijk advies bij het vinden of behouden van een baan.
- Loopbaancoaching met cheques van VDAB. De aankoop van deze cheques wordt terugbetaald in een tegoedbon voor onze brailleshop (1 of 2 x 45 euro).
- Bepaling van het functieprofiel op basis van opleiding, werkervaring, vaardigheden en verwachtingen.
- Hulp bij het opstellen van een sollicitatiebrief en CV.
- Hulp bij de voorbereiding op sollicitatiegesprekken.
- Gerichte aanpassingen op de werkplek.
- Ondersteuning bij het gebruik van hulpmiddelen die zijn aangepast aan een professionele context en specifiek zijn voor de functie van de persoon.

- Het aanleren van bredere vaardigheden, zoals mobiliteitscursussen om het woon-werkverkeer te verbeteren.

#### **Voor werkgevers**

- Advies tijdens de sollicitatieprocedure.
- Advies en ondersteuning bij het aanpassen van taken en het verbeteren van specifieke vaardigheden van de werknemer.
- Advies over werkplekinrichting en aanpassing van de werkplek.
- Sensibiliseren van collega's om misverstanden uit de weg te ruimen en integratie op de werkplek te vergemakkelijken.
- Ondersteuning en advies bij het aanvragen van tegemoetkomingen.

Wil jij bijdragen aan een meer inclusieve arbeidsmarkt? Wil je blinde en slechtziende personen helpen een job te vinden of gewoon hun job te behouden? Steun de Brailleliga in deze missie! De onzekerheid rond subsidies mag de kwaliteit van onze dienstverlening niet aantasten! Doe een gift op rekeningnummer BE11 0000 0000 4848, met de vermelding "Werk". Elke schenking van minstens € 40 geeft recht op een fiscaal attest. Van harte BEDANKT!

**Vragen? Contacteer ons:**  
[werk@braille.be](mailto:werk@braille.be)



## MAAK KENNIS MET ONZE AMBASSADEURS

De ambassadeurs van onze campagne rond werk zijn twee werknemers die samen met hun werkgever getuigen. Marc (64) is slechtziend en werkt als ingenieur in een studiebureau. Maxime (36) is blind en werkt als management assistant bij de Vakgroep Industriële Ingenieurswetenschappen aan de VUB.

### Wat houdt je functie in? Wat heb je gestudeerd?

**Marc:** Ik was heel goed in wiskunde op de middelbare school, dus ik heb werktuigbouwkunde en scheepsbouw gestudeerd. Ik ben gaan werken bij Cockerill en daarna bij het studiebureau Studybel, waar ik directeur ben geworden.

**Maxime:** Ik heb een bachelordiploma office management, management assistant. Ik maakte mijn studiekeuze op basis van mijn interesses maar ze werd ook bepaald door mijn visuele handicap. Als volledig blind persoon moet je geen pilotenopleiding kiezen.

### Welke impact had je visuele handicap op je carrière?

**Marc:** Mijn zicht begon in de jaren 90 achteruit te gaan, maar mijn hersenen compenseerden dat. Pas in 2020 kwam de diagnose: netvliesdegeneratie, een zeldzame ziekte. Na een auto-ongeluk besepte ik dat het tijd was om te stoppen met autorijden en ging ik pendelen met de trein: een moeilijke verandering, maar ik had geen keus. Mijn collega's maakten snel de klik en hielpen me meteen. Plannen controleren is bijvoorbeeld een taak die ik delegeer. Gelukkig heb ik daar geen moeite mee, want ik ben van nature optimistisch en zelfzeker. In 2022 heb ik mijn job als manager opgezegd, omdat ik niet meer zelfstandig naar de klanten kon gaan. Dus creëerden we een functie voor mij: expert en projectmanager.

Alles verliep vlot en met veel goodwill.

**Maxime:** Toch wel een grote impact. Ik heb 14 maanden naar werk gezocht en mocht slechts een 10-tal keer op gesprek. De gesprekken verliepen vlot maar ik haalde het telkens net niet. Ik vrees dat ik omwille van mijn handicap heel vaak geen reactie kreeg op mijn sollicitatiebrief. Men vroeg ook veel ervaring maar die had ik niet als schoolverlater. De handicap bemoeilijkt ook het sollicitatieproces. Veel werkgevers hebben schrik voor het onbekende. Vaak vreest men veel praktische problemen en is men ook niet op de hoogte van het bestaan van hulpmiddelen. Ik ben de VUB en mijn directe leidinggevende dan ook heel dankbaar voor de kans die ik kreeg.

### **Hoe heeft de Brailleliga je geholpen?**

**Marc:** In het begin deed ik alles alleen, maar ik realiseerde me dat ik een halfuur verspilde met het vinden van mijn muiscursor op het scherm. Ik ging naar BrailleTech en ontdekte ZoomText. Specialisten van de Brailleliga kwamen vervolgens langs om mijn werkplek te optimaliseren. Volgende stap: leren wandelen met een witte stok!

**Maxime:** Voornamelijk met mobiliteitstraining. Daarnaast kwam een ergotherapeut thuis langs voor kleine aanpassingen zoals het aanbrengen van voelbare signalen op het fornuis en op de radiatoren. Daarnaast bezorgden ze mij een voorbeeldsollicitatiebrief toen ik zelf een stageplaats moest zoeken. Zo kreeg ik tips over de manier waarop ik mijn handicap al dan niet in mijn sollicitatiebrief moest vermelden. Ik koos er altijd voor om mijn handicap eerlijk te vermelden.

### **Hoe kunnen recruiters meer inclusief te zijn?**

**Marc:** Studiebureaus kampen met een tekort aan ingenieurs en technische beroepen in het algemeen. Het is moeilijk om goede kandidaten te vinden. We hebben nog niet de reflex om de deur open te zetten voor personen met een handicap. Dat is een vergissing!

**Maxime:** In het algemeen moeten mensen leren kijken naar de persoon, naar zijn of haar talenten en competenties, naar de sollicitant die toevallig een handicap heeft en niet de handicap centraal plaatsen.



## LEVEN MET DOOFBLINDHEID

**Dat een visuele handicap diverse vormen kan aannemen is geen geheim. Maar als er niet 1 maar 2 cruciale zintuigen getroffen zijn, worden de verschijningsvormen en obstakels in het dagelijks leven nog complexer. Tijd voor een introductie in de wereld van doofblinde personen.**

Eerst dit: doofblind betekent niet automatisch volledig doof en blind zijn. Er zijn verschillende gradaties van slechthorendheid, vormen van slechtziendheid en zelfs de communicatievormen zijn erg divers. De meeste personen hebben nog restgehoor en/of restzicht. Iemand die weinig/niets ziet en ook nog doof is kan enkel op een tactiele manier communiceren met andere mensen, waardoor ze afhankelijk zijn van iemand die voor hen tolkt.

Doofblinde kinderen hebben een natuurlijke aanleg voor interactie, maar hun gebaren en signalen zijn vaak moeilijk te herkennen voor ziende en horende volwassenen. Het ontwikkelen van innerlijke taal

is een uitdaging, en vertrouwde interactiepartners spelen hierbij een belangrijke rol.

Bij aangeboren doofblindheid kunnen ook andere beperkingen optreden, zoals verstandelijke of motorische problemen. De revalidatie van gehoor en zicht is essentieel, en soms kan een cochleair implantaat (CI - elektronisch hoorapparaat) helpen. Tinne heeft het Syndroom van Usher (erfelijke aandoening waarbij het gehoor en het zicht worden aangetast) en zag haar gehoor verbeteren met een CI: "Bovendien zorgt de rechtstreekse verbinding via bluetooth tussen de spraak van een computer of mobiel toestel en je CI of hoortoestel ervoor dat je

ook kan bellen, muziek beluisteren, luisterboeken lezen..." Toch blijft het verwerven van informatie via restgehoor en -zicht vermoeiend en onvolledig, waardoor tactiele waarneming cruciaal is.

Eva heeft ook het Syndroom van Usher: "De ene doofblinde communiceert via tactiele gebarentaal, waar de andere dat vooral doet op een afstand met Vlaamse Gebarentaal (VGT). Er is ook Lorm (letters op de hand), schrijvend communiceren, spreken in het oor van de doofblinde persoon... Echt heel divers! Communicatie in een horende omgeving kan wel stroef verlopen. Dan neem ik altijd een tolk VGT-NL mee zoals bij familiefeesten, schoolfeest, etc. Een blinde of slechtziende persoon kan bestellen bij de bakker en die zal hem of haar verstaan. Ik als gebarentalige doofblinde bestel iets, maar soms verstaan ze me niet. Dan beginnen ze vaak te praten of iets onleesbaar te schrijven op papier..."

Tinne heeft de indruk dat doofblinde personen harder moeten vechten voor hun rechten. "Zo heb ik een persoonsvolgend budget-aanvraag ingediend en goedgekeurd gekregen in categorie 3. Maar ik heb nu al een heleboel problemen met mobiliteit,

ik heb vaak begeleiding nodig en ik heb geen eigen vervoer. Budget om telkens de taxi te pakken heb ik ook niet. Omdat ik niet altijd iemand vind die me wil vervoeren en begeleiden, moet ik vele activiteiten skippen." Eva bevestigt: "De Lijn moet echt alle haltes terug actief maken, dat is mijn grootste wens! Het zou me mijn vrijheid en ruimte teruggeven!"

In het voorjaar volgden therapeuten van de Brailleliga een opleidingsdag over doofblindheid (zie foto links), om te ervaren en leren over deze aandoening en hoe creatief en veerkrachtig doofblinde personen en hun naasten zijn om obstakels aan te pakken. "Tijdens de nabespreking kwam al heel sterk de interesse, de expertise en de betrokkenheid van het publiek naar boven. Zowel professionelen als ervaringsdeskundigen voelen een groot hiaat op vlak van professioneel draagvlak, beleidsmatige en geïntegreerde aanpak en zorg" – klonk het bij de organisatoren.

Met dank aan Doofblind Vlaanderen vzw en Anna Timmerman vzw, voor de organisatie van de studiedag en de bronnen en getuigenissen.

## DE IMPACT VAN FINANCIËLE STEUN (4)

**Door de jaren heen konden tientallen onderzoekers hun wetenschappelijk onderzoeksproject succesvol afwerken dankzij de financiële steun van de Brailleliga. Maar wat heeft dat nu betekend voor hun onderzoek, carrière en leven?**

**Thomas Martens  
(UGent – laureaat in 2013)**

Thomas ontving de prijs voor zijn onderzoek dat de geschiktheid van verschillende coatingstrategieën van hyaluronzuur voor intravitreaal geïnjecteerde nanogeneesmiddelen voor retinale genterapie evalueerde. Vandaag is hij aan de slag als Business Development & Sales Manager bij RIC group.



**Bent u tevreden met het resultaat van uw onderzoek destijds?**

Zeker! De beurs heeft gezorgd voor

een volgende stap in het onderzoek en leidde uiteindelijk tot een peer-reviewed publicatie. Dankzij de resultaten konden we een verschil aantonen in hoe nanomedicijnen geoptimaliseerd kunnen worden voor retinale genterapie (tot dusver nog niet bewezen in die context).

**Wat heeft onze steun kunnen betekenen voor uw onderzoek?**

De groep waar ik mijn onderzoek uitvoerde, was (en is) heel sterk op vlak van microscopie en celgebaseerde testen. Dankzij de beurs hebben we samenwerkingen opgestart met onderzoeksgroepen in Parijs en Keulen om bijkomende kennis te delen, te verwerven en te implementeren.

**Waar staat het onderwerp van uw onderzoek vandaag?**

Eén van de belangrijkste evoluties sinds het verkrijgen van de beurs (2013) moet toch de goedkeuring zijn door de FDA (Food and Drug Administration) van Luxturna in de Verenigde Staten op het einde van 2017 als genterapie voor Leber Congenital Amaurosis. Dit is trouwens de allereerste genterapie ooit goedgekeurd door de FDA, en dan nog voor retinale aandoeningen. De COVID pandemie gaf ook het gebruik van lipide nanomedicijnen

(een vorm van niet-virale dragers die onderdeel zijn van de COVID-vaccins van Moderna en BioNTech/Pfizer) een serieuze boost.

### **Wat heeft de steun voor uw onderzoek u bijgebracht?**

Het heeft ertoe bijgedragen dat ik nieuwe professionele connecties heb kunnen uitdiepen tot langdurige samenwerkingen. Ik apprecieer ook de kansen die ik kreeg om het onderzoek te presenteren op internationale wetenschappelijke bijeenkomsten. Het voorbereiden, verdedigen en presenteren, hielp me toen ook de relevantie van het onderzoek in het vizier te houden door de connectie met de patiënten.

### **Heeft u nog een boodschap voor de Brailleliga?**

Uiteraard wil ik hen bedanken voor hun bijdrage. Ik ben heel optimistisch over de toekomst van retinale gentherapie gezien de recente ontwikkelingen, en weet dat er hoop is voor patiënten met aangeboren retinale aandoeningen. Het maakt me verder trots om te beseffen dat (deels door de steun van het Fonds voor Research in Oftalmologie en de Brailleliga) er nu een onderzoeksgroep aan de UGent meedraait op wereldniveau om nieuwe oculaire (gen)therapeutica

te verwezenlijken (Ocular Delivery Group binnen het Laboratory for General Biochemistry and Physical Pharmacy).

### **Tine Van Bergen (KU Leuven – laureaat in 2014)**

Het project van Tine ging over het voorkomen van falen van glaucoomchirurgie. Vandaag is ze Principal Scientist Translational Pharmacology bij Oxurion.



### **Bent u tevreden met het resultaat van uw onderzoek destijds?**

Mijn onderzoek in 2014 richtte zich op VEGF (Vasculaire endotheliale groeifactor)-inhibitie als alternatieve behandeling tegen wondheling na glaucoomchirurgie. VEGF-inhibitors remmen een groeifactor (VEGF) die betrokken is bij wondheling. Onder leiding van Prof. Dr. Ingeborg Stalmans heb ik als onderzoeker in het Labo Oogziekten (Gasthuisberg, Leuven) kunnen aantonen dat VEGF-inhibitie de

wondheling na glaucoomchirurgie kan tegenhouden zonder extra neveneffecten. Deze resultaten zijn veelbelovend en kunnen een nieuwe behandelingsoptie bieden voor glaucoompatiënten die een operatie ondergaan.

### **Waar staat het onderwerp van uw onderzoek vandaag?**

Na afronding van het onderzoeksproject werd het medicijn getest op patiënten. Het klinisch onderzoek, uitgevoerd in UZ Leuven onder leiding van Prof. Dr. Ingeborg Stalmans en Prof. Dr. Evelien Vandewalle, toonde aan dat een VEGF-inhibitor tijdens de operatie een 20 % hoger succes gaf en minder nood aan drukverlagende medicatie. Sindsdien wordt een VEGF-inhibitor standaard gebruikt bij glaucoomoperaties in UZ Leuven, waardoor patiënten minder kans hebben op postoperatieve wondheling en verdere vermindering van het zicht kan worden voorkomen.

### **Wat heeft de steun voor uw onderzoek u bijgebracht?**

Tijdens mijn doctoraat ben ik gefascineerd geraakt door wetenschappelijk oftalmologisch onderzoek. Ik was heel blij dat er instanties zoals het FRO en

de Brailleliga bereid waren om financiële steun te geven en dat ik mijn wetenschappelijke carrière binnen oogziekten heb kunnen verderzetten. Na het afronden van mijn onderzoek in 2014, ben ik in 2015 als wetenschappelijk onderzoeker begonnen bij Oxurion NV (het vroegere ThromboGenics), een biofarmaceutisch bedrijf in Leuven dat behandelingen ontwikkelt voor patiënten met een aandoening van de achterkant van het oog, waar ik momenteel nog steeds werk. Mijn drijfveer is iets kunnen betekenen voor andere mensen. Het geeft me dan ook heel veel voldoening dat ik heb kunnen bijdragen aan iets dat een verschil heeft gemaakt voor blinde en slechtziende personen.

### **Heeft u nog een boodschap voor de Brailleliga?**

Ik vind de Brailleliga een enorm belangrijke vereniging met als doel mensen met een visuele beperking te ondersteunen. Zij verdienen ook om alles uit het leven te halen en te doen wat zij het liefste doen! Zonder de kostbare steun van medewerkers, vrijwilligers en de personen die de Brailleliga steunen, zou dit niet mogelijk zijn. Iedereen die hierbij betrokken is, verdient een groot applaus en hopelijk kan dit nog jaren verder gaan!



## WELKOM OP BRAILLETECH 2024!

**Noteer het in je agenda! De 24e editie van BrailleTech vindt plaats op vrijdag 18 en zaterdag 19 oktober, op de hoofdzetel van de Brailleliga in Brussel. Meer info? Bekijk het programma op [www.braille.be](http://www.braille.be) of scan deze QR-code.**



Deze hulpmiddelenbeurs die in 2000 van start ging, is een must geworden voor onze leden, die er op één plaats alle technische hulpmiddelen kunnen vinden die ontwikkeld werden voor personen met een handicap. Ze worden voorgesteld door de verschillende leveranciers op de Belgische markt net als de meer dan 700 artikelen die verkocht worden in onze BrailleShop.

Marc, een van de getuigen van onze campagne rond werk, ging naar BrailleTech voor enkele hulpmiddelen nadat hij zijn diagnose kreeg. "Ik had een beeldschermloep nodig en ging naar BrailleTech om de verschillende modellen te testen. Daar ontdekte ik dat de Brailleliga naar het werk kon komen om de werkplek aan te passen. Ik ontmoette de

therapeuten, die ter plaatse kwamen om met mij te bekijken wat ik nodig had."

Monique komt al zo'n twintig jaar naar BrailleTech. "Mijn man en ik komen met de trein, super handig". De 64-jarige keramiste en audioboekenfan waardeert het feit dat alle verkopers van aangepast materiaal op dezelfde plaats aanwezig zijn. "Op die manier kun je alle exposanten afgaan, vergelijken, contacten leggen en ontdekken wat nieuw is. Zo kon ik verschillende brillen testen die aangepast waren aan mijn aangeboren LMD".

De gespecialiseerde medewerkers van de Brailleliga zullen ook aanwezig zijn om neutraal advies, informatie en begeleiding te geven.



## NIEUWS VAN DE SOCIALE DIENST

Rechten van personen met een handicap, sociale diensten en hulp aan personen, mobiliteit, toegankelijkheid... Hier vind je beknopte en praktische informatie, gericht op de visuele handicap, en maatregelen die een belangrijke impact hebben op het sociale leven van onze cliënten.

### **Jobcalc: simuleer de impact van je inkomen op je tegemoetkoming**

Ben je van plan om (weer) te gaan werken na een periode van volledige inactiviteit als gevolg van ziekte of arbeidsongeschiktheid? Gebruik Jobcalc om de impact van je werkhervatting op je ziekte-uitkering of invaliditeitsuitkering (inkomensvervangende tegemoetkoming en/of integratietegemoetkoming) te simuleren. Meer info op: [socialesecurity.be](https://www.socialesecurity.be). De maatschappelijk assistenten van de Brailleliga kunnen je hierbij helpen.

### **Vrijstelling van presentiegelden**

Om de deelname van personen met een handicap aan het

openbare en politieke leven te bevorderen, zijn bepaalde vergoedingen voor bestuurders nu vrijgesteld van de berekening van de tegemoetkomingen voor personen met een handicap. Het gaat onder meer om leden van lokale en provinciale raden, het OCMW en adviesorganen die door deze raden zijn opgericht. Het doel van de maatregel is ervoor te zorgen dat de bedragen van deze bestuurdersvergoedingen niet worden meegerekend in hun jaarinkomen of dat van hun huishouden bij de berekening van de tegemoetkoming. De Directie-generaal personen met een handicap houdt rekening met de nieuwe regels voor inkomsten vanaf 1 januari 2024. Opgelet: de fiscale

informatie van de FOD Financiën vermeldt nog geen inkomsten uit presentiegelden. Je moet dit aangeven via het contactformulier. In de toekomst zal het aanvraagformulier van My Handicap worden aangepast zodat je deze inkomsten kunt vermelden wanneer je je eerste aanvraag indient of een herziening aanvraagt.

### **Digitale tijdelijke werkloosheidskaart**

Vanaf 1 januari volgend jaar zal het verplicht zijn om de tijdelijke werkloosheidscontrolekaart (eC3.2) elektronisch in te vullen en zal de papieren versie verdwijnen. Er komt een overgangperiode tussen 1 januari en 30 juni 2025. Werknemers die moeite hebben met het gebruik van de toepassing zullen ook een tijdelijke afwijking kunnen aanvragen, op voorwaarde dat ze hun werkgever informeren, die ook de papieren procedure zal moeten blijven gebruiken. Uitzondering: de papieren procedure blijft mogelijk voor sociale werkplaatsen en maatwerkbedrijven.

### **Sociaaltariefpremie ook beschikbaar voor collectieve verwarmingssystemen**

Vanaf 1 juli hebben huishoudens die een collectieve verwarmingsketel

gebruiken ook recht op een premie "sociaal energietarief". Ongeveer 60.000 gezinnen zouden moeten genieten van een korting van 53 euro op hun gasrekening en 82 euro op hun elektriciteitsrekening.

## **BRUSSEL**

### **Nieuwe tewerkstellingssteun**

Op 1 juli heeft het Brussels Gewest 3 nieuwe tewerkstellingspremies ingevoerd, waaronder één speciaal voor bedrijven die personen met een handicap aanwerven. Deze premie van 5000 euro zal worden uitbetaald aan werkgevers die een contract (minimum deeltijds) aanbieden voor meer dan 6 maanden. De premie zal moeten worden gebruikt voor uitgaven in verband met de integratie van de werknemer (inrichting van lokalen, aankoop van specifiek materieel, opleiding van personeel, etc.).

## STEMMEN (IN BRAILLE)!

**Het was een grote primeur: de verkiezingen van 9 juni boden de gelegenheid om voor het eerst je stem uit te brengen via een braillestembiljet.**



Dit proefproject werd uitgevoerd in Vlaanderen en Wallonië, met de steun van de Brailleliga, die de stembiljetten en de gebruikershandleiding transcribeerde. 140 stembureaus in Namen en 45 in Herk-de-Stad, Limburg, boden hun blinde of slechtziende kiezers de mogelijkheid om te stemmen met een aangepast stembiljet. Dit is een extra optie voor degenen die tot nu toe geen andere keuze hadden

dan zich te laten vergezellen naar het stemhokje of bij volmacht te stemmen, waardoor ze gedwongen werden hun stem bekend te maken. In de praktijk kregen kiezers die in braille wilden stemmen stembiljetten voor de 3 verkiezingen opgestuurd die in braille waren getranscribeerd, samen met een gebruikershandleiding.

Omdat de stembiljetten te klein waren om de voor- en achternamen van de verschillende kandidaten van elke partij op te schrijven, werden de namen vervangen door nummers. De handleiding gaf aan welk nummer bij welke partij en welke kandidaat hoorde. Er waren 15 braillestembiljetten beschikbaar per stembureau en per verkiezing (regionaal, federaal en Europees). Volgens de eerste bevindingen van de dienst verkiezingen van de FOD Binnenlandse Zaken werd er zeer weinig gebruik gemaakt van deze stembiljetten. Momenteel is een evaluatie aan de gang.

### **Simon testte het uit**

Deze 24-jarige student kwam er een paar dagen voor de verkiezingen achter dat hij zou kunnen stemmen in braille. "Ik had bij de Brailleliga de gebruiksaanwijzing al kunnen voelen, maar niet het stembiljet, dus

ontdekte ik dat in het stemhokje. Tot mijn grote verbazing stonden de cijfers erg dicht op elkaar, ik denk omdat er niet genoeg ruimte was. Dit maakte het erg moeilijk om ermee te werken. Het opzoeken van de namen van de kandidaten in de documentatie zou me erg veel tijd hebben gekost en omdat ik nogal haast had, heb ik uiteindelijk mijn vader gevraagd om de vakjes voor mij aan te kruisen. Ik begrijp dat de stembiljetten hetzelfde moeten zijn voor het tellen, maar voor dit systeem zou een groter vel beter geweest zijn. Een ander probleem was dat bij het deponeren de kleur van het stembiljet in braille had moeten verschijnen, zodat ik wist in welke urne ik het moest steken. Ik kon deze informatie niet vinden, dus opnieuw moest ik mijn vader om hulp vragen." Simon houdt er een gemengd gevoel aan over: "De inspanning was de moeite waard. Ik heb mijn opmerkingen gedeeld in het tevredenheidsonderzoek, in de hoop dat het systeem verbeterd kan worden."

Omdat de Brailleliga altijd initiatieven steunt die gericht zijn op meer inclusie van blinde en slechtziende personen, stelde ze haar expertise ter beschikking om de stembiljetten

en de gebruikershandleiding in braille te transcriberen. "We wachten op de resultaten van het tevredenheidsonderzoek om het aanbod te verbeteren", zegt Noëlla Jardin, Algemeen directeur van de Brailleliga. "We hebben gemerkt dat de betrokkenen niet altijd op de hoogte waren van de mogelijkheid om in braille te stemmen. Misschien had dit op de uitnodiging moeten worden vermeld? Verder is dit alternatief alleen beschikbaar voor braillegebruikers. Spraaksynthese (met koptelefoon voor vertrouwelijkheid) is mogelijk voor computerstemmen. Waarom maken we dit niet de norm voor toekomstige apparaten? Bovendien is dit stemalternatief nuttig voor iedereen die niet kan lezen. Het zou nog meer mensen in staat stellen om zelfstandig te stemmen."

### **En de gemeenteraadsverkiezingen?**

Op 13 oktober zijn het gemeenteraadsverkiezingen. Voorlopig komt er geen herhaling van de braille stembiljetten en wordt er niets speciaals voorzien voor elektronisch stemmen. Als je wilt stemmen zal je dit moeten doen bij volmacht of hulp moeten vragen in het stemhokje.



## AANGEPASTE EHBO-OPLEIDING

**Blinde en slechtziende personen staan voor unieke uitdagingen bij het verlenen van eerste hulp. Daarom ontwikkelden de Brailleliga en Rode Kruis Vlaanderen samen een specifieke EHBO-opleiding om personen met een visuele handicap beter voor te bereiden om hulp te verlenen in noodsituaties.**

Traditionele EHBO-opleidingen volgen vier stappen: veiligheid waarborgen, de toestand van het slachtoffer beoordelen, gespecialiseerde hulp inschakelen, en verdere eerste hulp verlenen. Voor blinde en slechtziende personen zijn vooral de eerste drie stappen een uitdaging. Het creëren van een veilige situatie en het herkennen van symptomen zijn bijvoorbeeld bijzonder lastig. Ook een verband aanleggen op de tast is verre van eenvoudig.

Redenen genoeg voor de Brailleliga en Rode Kruis-Vlaanderen om een nieuwe aangepaste EHBO-opleiding uit te werken. Een volwaardige les die inspeelt op de specifieke behoeften van deze doelgroep. In plaats van visueel materiaal

zoals foto's en video's, worden audiofragmenten gebruikt. De lessen worden in kleinere groepen gegeven met extra instructeurs, waardoor er meer ruimte is voor persoonlijke begeleiding en 1-op-1-oefeningen. Daarnaast is er voldoende materiaal beschikbaar, zodat elke deelnemer alles zelf kan voelen en uitproberen.

De doelstellingen zijn aangepast aan de noden van blinde en slechtziende personen. Waar van ziende personen verwacht wordt dat ze zelf een wonde kunnen herkennen en verzorgen, ligt de nadruk bij personen met een visuele handicap op het stellen van vragen aan slachtoffers en getuigen, en het geven van instructies voor de behandeling.

## Focus op het auditieve en het tactiele

De lessen blijven klassikaal, met een sterke nadruk op informatieoverdracht, vaardigheden demonstreren en ze inoefenen. De deelnemers krijgen na de sessie de inhoud van de lessen mee naar huis als audiobestand. Zo kunnen ze op hun eigen tempo de sessie herbeluisteren. Auditieve communicatie staat centraal: alle instructies zijn zorgvuldig herzien om goed verstaanbaar en duidelijk te zijn. De instructeurs hebben extra training gekregen over hoe ze het beste kunnen communiceren met blinde en slechtziende personen.



Ook de heimlichmanoeuvre komt aan bod in de sessie

Marie-Jeanne Nachtergaele, Diensthoofd Dienst begeleiding en hulp in het dagelijks leven (DBH), zegt: "Het idee om iets met

eerste hulp te doen voor blinde en slechtziende personen leefde al langer. Via contacten met Rode Kruis-Vlaanderen hebben we de aanpak vorm kunnen geven en werkten we een volledige module uit. Op een ontmoetingsdag van lesgevers Eerste Hulp van het Rode Kruis is Brailleliga vier sensibiliseringsworkshops gaan geven rond de visuele handicap. Een zeer leerrijke dag voor alle partijen. De vraag om een sessie te ontwikkelen aangepast aan personen met een visuele handicap werd toen gesteld. De eerste reacties na de testsessie waren positief. Het was volgens de deelnemers een aangename en leerrijke sessie die absoluut de zelfstandigheid van blinde en slechtziende personen kan verbeteren. De lancering van de Eerste Hulp opleiding voor blinde en slechtziende personen is een belangrijke stap voor inclusie. Iedereen, ongeacht zijn of haar handicap, moet de kans krijgen om eerstehulpvaardigheden te leren en levens te redden."

Rik Brabants van Rode Kruis-Vlaanderen voegt toe: "Voor Rode Kruis-Vlaanderen is het de eerste keer dat we voor deze doelgroep een themales eerste hulp ontwikkelden. Het idee is ontstaan na een concrete vraag van de Brailleliga aan Rode Kruis-Vlaanderen. Wij zijn dan op

onze beurt – in nauwe samenwerking met de Brailleliga – aan de slag gegaan met het ontwikkelen van de opleiding. Na een paar geslaagde testsessies wordt de opleiding nu over heel Vlaanderen uitgerold. We zijn bijzonder blij met de samenwerking met de Brailleliga en vinden het fantastisch dat we nu ook blinde en slechtzijnde personen levensreddende technieken kunnen aanleren.”

### **Samen naar meer inclusie**

Ignace volgde de EHBO-cursus in Gent. “Ik woon alleen, ik leef zo zelfstandig mogelijk en ik onderneem veel. Dan gebeurt het al eens dat je jezelf pijn doet of in een situatie komt dat iemand anders hulp nodig heeft. Na vandaag weet ik nu bijvoorbeeld hoe ik moet handelen als iemand zich zwaar verslikt. De sessie is een interactieve belevenis. Door zelf bepaalde handelingen uit te voeren en te oefenen op elkaar voel en hoor je heel duidelijk wanneer je het goed doet. Je zelfvertrouwen krijgt een boost omdat je het zelf hebt kunnen testen, oefenen en voelen. Nu voel ik me zelfzeker om te handelen mocht het nodig zijn.”

Ook Marieke was heel tevreden: “Als persoon met een visuele handicap gebeurt het al eens dat je je verbrandt. Fabian (nvdr. Fabian was

de instructeur van het Rode Kruis tijdens de sessie in Gent) leerde ons stap voor stap welke handelingen we moeten ondernemen. Ik hoop dat er nog een vervolgsessie komt. Als iedereen levensreddende handelingen kan uitvoeren, kunnen er veel levens gered worden.”



Ignace (rechts) en Fabian (links) oefenen eerstehulpstechnieken op een dummiepop

Na succesvolle testopleidingen wordt de aangepaste Eerste Hulp opleiding door de Brailleliga verder uitgerold zowel in groep als individueel. Ben je geïnteresseerd? Contacteer dan zeker je therapeut van DBH. In een volgende stap zorgt Rode Kruis-Vlaanderen ervoor dat de Eerste Hulp-app eveneens volledig toegankelijk wordt voor blinde en slechtzijnde personen.



## NIEUWS VAN DE BRAILLESHOP



Enkele jaren geleden besliste Europa over de richtlijn 2022/2380 om de USB-C-oplaadpoort verplicht te maken voor een groot aantal oplaadbare mobiele apparaten, waardoor die met

dezelfde oplader kunnen worden opgeladen. Als gevolg hiervan beslisten leveranciers om apparaten te verkopen zonder de zogeheten wandlader (om in een stopcontact te steken), maar enkel met een USB-C naar USB-A kabel. Dat is onder andere het geval bij de Kapsys Minivision 2+ (R2580). Denk dus al even na of je een eigen wandlader of oplader van je oude GSM kan gebruiken met je nieuw toestel, en laat je goed adviseren bij aankoop!



Zin om wat herfstreceptjes uit te proberen? Dat kan op een snelle en energiezuinige manier met

de Airfryer met spraak van Cobolt. Met een capaciteit van 4 liter en

verhoogde aanraakgevoelige knoppen is hij eenvoudig te bedienen.



Wil je je gekookt eitje 's ochtends perfectioneren, dan kan je ook kiezen voor een

eierkoker met spraak (R2185). Die laatste spreekt geen Nederlands, wel andere talen. De Airfryer zal beschikbaar zijn in het Nederlands in het najaar.

Voor je het weet zitten we in 2025! Bestel nu alvast je agenda of kalender in groot lettertype in verschillende formaten en versies:

- Agenda A4-formaat, 1 week per pagina (R2585)
- Kalenderblok bestaande uit 2 boeken met aftrekbare blaadjes van 1 dag per pagina (R2587)
- Kalender om op te hangen, A3-formaat (Ref. 2589), A5-formaat (Ref. 2591)

De BrailleShop is beschikbaar op afspraak in Brussel van maandag tot en met donderdag (10-12u en 13u30-16u).

Kijk voor de meest recente update over onze werking, activiteiten, beschikbare artikelen en prijzen op [www.braille.be/brailleshop](http://www.braille.be/brailleshop).



**Mojo (M24045** – foto boven) betekent extreem veel geluk hebben in alles wat je doet. Ontdek dit kaartspel voor 3 tot 8 spelers dat strategie en geluk combineert. In dit snelle en gemakkelijke bordspel is het de bedoeling om je kaarten kwijt te raken zodat je de laagste waarde in je hand hebt bij de laatste keer aftellen.



**Orbito (M24036)** is een leuk en vlot strategiespel voor twee spelers! Met intuïtieve regels en dynamische gameplay tilt Orbito het klassieke vier op een rij spel naar hogere niveaus met de perfecte balans tussen strategisch denken en plezier.

## NIEUWS VAN DE SPELOTHEEK

Nood aan ontspanning na een intense zomervakantie boordevol activiteiten? De dagen beginnen weer te korten, dus zijn gezelschapspelletjes ideaal om het gezellig te maken bij je thuis. Onze Spelothek heeft wat je zoekt!



Met zijn kleurrijke onderdelen en eenvoudige regels is **Magic Carrot (M24022)** perfect om

jongere spelers kennis te laten maken met spelplezier. Om de beurt gooien de spelers de dobbelsteen, die de kleur van de wortel bepaalt. Vervolgens moeten ze de juiste wortel uit de houder halen... De eerste speler die het konijn in het konijnenhol laat vallen, verliest!

Is je honger naar spelletjes hiermee nog niet gestild?

Aarzel niet om de volledige lijst op te vragen via 02 533 32 56 of [viabib@braille.be](mailto:viabib@braille.be).



## SMART SENIORS

**Dit voorjaar herhaalde de Brailleliga haar IT-tweedaagse voor 65-plussers. Twee dagen en een nacht in Leuven in mei voor Nederlandstaligen en in Brussel in juni voor Franstaligen.**

Met behulp van een tablet, die de deelnemers na de tweedaagse meekrijgen naar huis, leerden de deelnemers e-mails lezen of schrijven, hun agenda beheren, herinneringen noteren, geld overschrijven, opzoeken doen op internet, de krant lezen of luisterboeken beluisteren. Ondertussen genoten hun begeleiders van uitstappen georganiseerd door de Dienst vrijetijdsbesteding. 's Avonds kwam iedereen gezellig samen in het restaurant. Een leuke en leerzame ervaring, mogelijk gemaakt door de steun van onschatbare waarde van het Fonds Schailleé-Deceuninck.

**Voor herhaling vatbaar in 2025!**

Gezien de grote vraag wordt deze

tweedaagse in 2025 opnieuw georganiseerd op 7 en 8 mei in Antwerpen. Een verblijf van 2 dagen en 1 nacht met je begeleider, uitstappen en (natuurlijk) lessen op maat van onze therapeuten en een gratis iPad. Ben je ouder dan 65, heb je geen VAPH-dossier en ben je geïnteresseerd in deze tweedaagse? Neem dan contact op met [lieselot.janssen@braille.be](mailto:lieselot.janssen@braille.be)



## EINDEJAARSWENSEN: ZEG HET MET ONZE WENSKAARTEN!

2024 vliegt razendsnel voorbij, dus wordt het weer tijd om aan je eindejaarswensen te denken. Er zijn veel manieren om groeten te sturen, je medewerkers of klanten te bedanken, maar niets is zo leuk als een mooie gedrukte kaart in je brievenbus vinden. En als je je wenskaart bij de Brailleliga koopt, ondersteun je meteen ook de financiering van onze Sociale dienst!

Nieuw dit jaar: we hebben inlegvellen in braille toegevoegd aan onze catalogus. Je kunt nu dus de

inleg voor je kaarten kiezen: het traditionele witte dubbelgevouwen papier, of onze nieuwe kartonnen inleg met de boodschap "Beste wensen" in braille.

Onze kaartencatalogus bestaat uit een verscheidenheid van kaarten met verschillende thema's voor allerlei gelegenheden en zeker voor de feestdagen. Neem zeker eens een kijkje op [www.braille.be/nl/steun-ons/wenskaarten](http://www.braille.be/nl/steun-ons/wenskaarten) of neem contact op met de Vrijwilligersdienst op 02 533 32 11.



# BEDANKT!

Wat was het weer een prachtige editie van de 20 KM door Brussel! Dankzij de gulle giften van alle lopers, supporters en onze sponsors Théa Pharma, Sociaal Fonds Bus & Car, Bobex.be, Kellogg's, Meli, Valeo, Telenet, Veolia, Degroof Petercam en Easi, zamelden we meer dan € 20.000 in. Opnieuw een mooi bedrag waardoor onze blinde en slechtziende kinderen op verschillende kampen kunnen gaan en leuke activiteiten beleven. Afspraak op 25 mei 2025 voor een nieuwe editie!





# Vanaf 4 november is het Kerstmis

Het is een Belgische primeur: de Brailleliga en het Belgische merk Bshirt maken mode toegankelijk voor blinde en slechtziende personen met een lijn mutsen.

De mutsen hebben een QR-code aan de binnenkant waarmee je de details van het artikel kunt beluisteren, zoals de kleur en de wasvoorschriften.

Dit initiatief is deel van een wereldwijde beweging voor meer inclusieve mode.

Neem dus deel en geef tijdens de feestdagen inclusieve mutsen cadeau.

Voor elke aankoop wordt 1 euro gedoneerd aan de Brailleliga.

Ontdek de collectie op [bshirt.rocks](http://bshirt.rocks) vanaf **4 november!**



easi

## Wij bieden IT-oplossingen aan op maat van uw bedrijf!

Sinds 1999 levert Easi boekhoudsoftware en IT-diensten aan middelgrote en grote ondernemingen.

Wenst u advies? Onze experts delen hun kennis graag met u!

Meer info via  
[www.easi.net](http://www.easi.net)



Business  
applicaties



Cybersecurity



Modern  
Workplace



Cloud



Witte Stok is het driemaandelijks tijdschrift van de Brailleliga en wordt gerealiseerd door de Communicatiedienst, in nauw overleg en samenwerking met de verschillende diensten van de organisatie.

Foto's: Info-Sourds de Bruxelles, Total Energies, Rob The Gourmet's Market, Jean-Michel Byl, Brailleliga.

Drukkerij: Daddy Kate.

## ABONNEMENT

- € 20 te storten op rekeningnummer  
IBAN: BE11 0000 0468 0248 –  
BIC: GEBABEBB
- Vermelding: 'Abonnement Witte Stok'.
- Gratis voor blinde en slechtziende personen en voor schenkers van elke gift vanaf € 40.
- Beschikbaar in PDF en audio ([www.braille.be](http://www.braille.be)), en op vraag in braille en op Daisy-cd.



- Help ons verspilling tegen te gaan: verwittig ons indien je verhuist, er fouten in jouw gegevens voorkomen of indien je dit tijdschrift meerdere malen ontvangt.
- De Brailleliga verkoopt niets, noch van deur tot deur, noch op de openbare weg. Laat je dus niet misleiden door oneerlijke personen.
- De Brailleliga is een neutrale vereniging, gehecht aan de democratische waarden en actief in het hele land. Zij staat ten dienste van alle blinde en slechtziende personen.



## CONTACT

Brailleliga vzw, Engelandstraat 57, 1060 Brussel

Tel.: 02 533 32 11 – E-mail: [info@braille.be](mailto:info@braille.be) – [www.braille.be](http://www.braille.be)

Rekeningnummer om een gift te doen: IBAN BE11 0000 0000 4848 – BIC: BPOTBEB1.

Verantwoordelijke uitgever: Noëlla Jardin, Engelandstraat 57, 1060 Brussel. De Brailleliga verwerkt uw persoonlijke gegevens in overeenstemming met uw rechten en plichten, in overeenstemming met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Als u vragen heeft over de verwerking van uw gegevens, kan u ons privacybeleid raadplegen op [www.braille.be](http://www.braille.be). Om uw gegevens te raadplegen, aan te passen, te verwijderen of voor alle andere vragen, kan u contact met ons opnemen per post of via [info@braille.be](mailto:info@braille.be).

# 74<sup>e</sup> GROTE TOMBOLA

## ten voordele van blinde en slechtziende personen

4000 PRESTIGIEUZE PRIJZEN TE WINNEN!

1<sup>e</sup>  
PRIJS



3 ELEKTRISCHE AUTO'S VAN  
CITROËN TER WAARDE VAN  
€ 23.300

2<sup>e</sup>  
PRIJS



3 DROOMOVERNACHTINGEN  
IN PAIRI DAIZA RESORT  
TER WAARDE VAN  
€ 2000

3<sup>e</sup>  
PRIJS



3 ELEKTRISCHE FIETSEN  
TER WAARDE VAN  
€ 1550

1 biljet = € 4

1 boekje = € 20  
+ 1 aangeboden biljet

Maar ook gereedschap,  
huishoudtoestellen, reischeques, etc.  
Er is voor elk wat wils!



Te storten op rekeningnummer van de  
**Tombola van de Brailleliga**  
**IBAN: BE10 0003 0019 6004** vóór 25/11/2024.

**Openbare trekking op 2/12/2024** om 15u,  
onder toezicht van Meester Peter Walravens,  
gerechtsdeurwaarder. Info en reglement op  
[braille.be/nl/tombola](http://braille.be/nl/tombola).

**Brailleliga vzw**

**Vereniging voor hulp aan blinde en slechtziende personen**

Onder de Hoge Bescherming van Hare Majesteit de Koningin

Engelandstraat 57, 1060 Brussel – [tombola@braille.be](mailto:tombola@braille.be) – [www.braille.be](http://www.braille.be)



**brailleliga**<sup>vzw</sup>  
een andere kijk op het leven

We danken onze partners:

Auto 5



POUR LES  
MAKERS  
Brtco  
SAINT-GILLES



colruyt  
meilleurs prix  
laagste prijzen

DECATHLON

fnac



MediaMarkt



OMNIA TRAVEL  
ALL WAYS ABOUT YOU



TER  
HELME

Thermae.com